

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 194 (XXXVIII) — Nr. 863

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Joi, 15 octombrie 2026

SUMAR

<u>Nr.</u>	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 346 din 1 iulie 2025 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. II din Legea privind modificarea și completarea Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, precum și pentru modificarea art. 451 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă	2–12
HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI	
810. — Hotărâre privind suplimentarea pe anul 2026 a sumei prevăzute ca justă despăgubire, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 496/2017 privind declanșarea procedurilor de expropriere a imobilelor proprietate privată care constituie coridorul de expropriere al lucrării de utilitate publică de interes național „Legătura rețelei de metrou cu Aeroportul Internațional Henri Coandă — Otopeni (Magistrala 6. 1 Mai — Otopeni)”, precum și modificarea și completarea anexei nr. 2 la Hotărârea Guvernului nr. 496/2017	13–14
822. — Hotărâre pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 824/2015 privind stabilirea condițiilor pentru punerea la dispoziție pe piață a recipientelor simple sub presiune	15–16

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 346

din 1 iulie 2025

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. II din Legea privind modificarea și completarea Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, precum și pentru modificarea art. 451 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă

Marian Enache	— președinte
Mihaela Ciocină	— judecător
Cristian Deliorga	— judecător
Dimitrie-Bogdan Licu	— judecător
Laura-Iuliana Scânteii	— judecător
Gheorghe Stan	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Elena-Simina Tănăsescu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Fabian Niculae	— magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. II din Legea privind modificarea și completarea Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, precum și pentru modificarea art. 451 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, obiecție formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție.

2. Obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 3.748 din 18 aprilie 2024 și constituie obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.314A/2024.

3. În motivarea obiecției de neconstituționalitate s-au formulat mai multe critici de neconstituționalitate intrinsecă. Astfel, autoarea obiecției arată că prevederile art. II din legea criticată elimină prerogativa instanței de judecată de a reduce din oficiu, în temeiul unor criterii legale, partea din cheltuielile de judecată reprezentate de onorariul avocațial, fără să se asigure însă respectarea drepturilor procesuale ale părților. Or, având în vedere și prevederile art. 14 alin. (2) din Codul de procedură civilă, această soluție legislativă ar fi trebuit să instituie și o serie de garanții care să acorde părții care a pierdut procesul posibilitatea efectivă de a cunoaște cuantumul onorariului avocațial al părții adverse și de a-l contesta în condițiile și termenele prevăzute de lege.

4. Soluția de lege lata cuprinsă în art. 451 din Codul de procedură civilă prevede prerogativa, ca posibilitate („poate”), a instanței de a dispune, chiar și din oficiu, reducerea **motivată** a părții din cheltuielile de judecată reprezentate de onorariul avocaților atunci când acesta este *vădit disproportionat* în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei. În aplicarea prevederilor art. 452 din același cod, partea care pretinde cheltuieli de judecată trebuie să facă, în condițiile legii, **dovada existenței și întinderii** lor cel mai târziu la data închiderii dezbaterilor asupra fondului cauzei. Or, dacă o parte, ulterior obligată la plata cheltuielilor de judecată, lipsește de la termenul închiderii dezbaterilor, deși a fost legal citată, aceasta nu va fi în măsură să cunoască efectiv cuantumul cheltuielilor de judecată cerute de adversar și nici să examineze dovezile care justifică aceste cheltuieli pretinse. Se consideră că prerogativa instanței de a reduce din oficiu onorariile avocaților, în forma în vigoare a art. 451 din Codul de procedură civilă, face de prisos acordarea unui nou termen de judecată pentru comunicarea către partea care lipsește a cererii de acordare a cheltuielilor de judecată sau instituirea unor soluții alternative, precum

depunerea și comunicarea din timp, înainte de dezbateri, a respectivei cereri însoțite de dovezile corespunzătoare.

5. Așadar, textul de lege supus examinării înlătură prerogativa instanței de a dispune, chiar și din oficiu, reducerea părții din cheltuielile de judecată reprezentate de onorariul avocatului și prevede că această reducere poate fi dispusă *doar la cererea părții interesate*, fără să fie instituite garanții care să asigure o cunoaștere efectivă a cheltuielilor de judecată pretinse și să permită formularea eficientă a cererii prevăzute la art. 451 alin. (2) din Codul de procedură civilă, astfel cum a fost modificat prin legea criticată. Pentru a se asigura respectarea dreptului la apărare al părții care trebuie să suporte cheltuielile de judecată, reglementarea preconizată ar face necesară amânarea cauzei pentru a da posibilitatea acestuia să cunoască cuantumul cheltuielilor de judecată cu privire la care au fost depuse dovezile la termenul la care au loc dezbaterile asupra fondului cauzei. Din această perspectivă nu i se poate imputa părții lipsa de la termenul la care au loc dezbaterile.

6. În aceste condiții se consideră că soluția legislativă adoptată prin legea criticată rupe echilibrul dintre drepturile și interesele legitime ale părților litigante, fiind de natură să încalce și principiul egalității armelor, drept care încalcă prevederile constituționale ale art. 1 alin. (3) și (5) privind principiul securității raporturilor juridice și al legalității, ale art. 16 alin. (1) cu privire la egalitatea în fața legii, ale art. 21 alin. (3) referitor la accesul liber la justiție și la dreptul la un proces echitabil, precum și ale art. 129 cu privire la folosirea căilor de atac.

7. Autoarea obiecției susține totodată că art. 451 alin. (2) din Codul de procedură civilă, potrivit căruia motivarea măsurii de reducere a cheltuielilor judiciare se va raporta la criteriile prevăzute de legislația profesiei de avocat, este neclar, imprecis, întrucât nu indică expres aceste criterii, încălcând astfel prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție și exigențele unei legislații previzibile. Se consideră astfel că modificarea propusă în legătură cu dispozițiile art. 30 din Legea nr. 51/1995 instituie de fapt o prezumție legală cu privire la caracterul proporțional al cuantumului onorariului negociat de părți prin contractul de asistență juridică, fără a stabili criterii legale de apreciere a acestui onorariu, verificabil și cenzurabil, ca atare, în procedura judiciară. Se face trimitere la jurisprudența Curții Constituționale, prin care instanța de contencios constituțional a analizat și s-a pronunțat asupra constituționalității dispozițiilor în vigoare ale art. 451 din Codul de procedură civilă, constatând că textul prevede criterii clare prin raportare la care instanța de judecată poate reduce, motivat, partea din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților, prin urmare îndeplinește criteriile de claritate, precizie și previzibilitate a normei legale (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr. 165 din 27 martie 2018, paragraful 29, și Decizia nr. 471 din 27 iunie 2017, paragraful 20). Totodată, cu privire la posibilitatea judecătorului de a reduce motivat partea din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților, instanța de contencios constituțional, prin Decizia nr. 401 din 14 iulie 2005, a reținut că prerogativa instanței de a cenzura, cu prilejul stabilirii cheltuielilor de judecată, cuantumul onorariului avocațial

convenit, prin prisma proporționalității sale cu amplitudinea și complexitatea activității depuse, este cu atât mai necesară cu cât respectivul onorariu, convertit în cheltuieli de judecată, urmează să fie suportat de partea potrivnică, dacă a căzut în pretenții, ceea ce presupune, în mod necesar, ca acesta să îi fie opozabil. Or, opozabilitatea sa față de partea potrivnică, care este terț în raport cu convenția de prestare a serviciilor avocațiale, este consecința însușirii sale de instanță prin hotărârea judecătorească prin al cărei efect creanța dobândește caracter cert, lichid și exigibil.

8. Se mai critică soluția legislativă din alin. (2) al art. 451 din Legea nr. 134/2010 cuprinsă în art. II din legea supusă controlului de constituționalitate, apreciindu-se că sintagma „*plătit disproportional*” este neclară și, în orice caz, discriminatorie, deoarece restrânge situațiile în care partea căzută în pretenții poate solicita reducerea onorariului avocaților la ipoteza în care quantumul onorariului avocațial plătit efectiv nu corespunde cu cel convenit de părțile contractului de asistență juridică, ținând cont și de modificarea preconizată a art. 30 alin. (1) din Legea nr. 51/1995, prin art. I din legea criticată, privind prezumția de proporționalitate a onorariului contractat între avocat și client.

9. Se susține că eliminarea prerogativei judecătorului de a reduce din oficiu, în lipsa unei cereri corespunzătoare, quantumul cheltuielilor de judecată reprezentând onorariul avocațial suportat de partea care a câștigat procesul implică o derogare semnificativă de la regula prevăzută de art. 264 din Codul de procedură civilă privind regimul aprecierii probelor de către judecător, potrivit convingerii sale.

10. Or, prin limitarea prerogativelor jurisdicționale ale instanței de a se pronunța inclusiv din oficiu asupra proporționalității acestor cheltuieli pentru a le face opozabile părții care pierde procesul, se apreciază că este afectat însuși dreptul de acces la o instanță cu plenitudine de jurisdicție asupra chestiunii quantumului cheltuielilor de judecată, ceea ce contravine dispozițiilor art. 21 alin. (1) și (3) din Constituție.

11. Este evidențiat totodată caracterul diferit, considerat nejustificat, al soluțiilor legislative prevăzute la alin. (2) și (3) ale art. 451 din Codul de procedură civilă, astfel cum a fost modificat prin legea criticată, care permit instanței să reducă din oficiu sau la cererea părții interesate onorariile experților judiciari și ale specialiștilor numiți în condițiile art. 330 alin. (3) din același cod, în timp ce în cazul onorariilor avocaților prerogativa este limitată numai la cererea părții interesate.

12. Se arată că prevederile art. II din legea supusă controlului stabilesc că măsura reducerii cheltuielilor va fi atacată odată cu fondul, iar în cazul hotărârilor supuse recursului, precum și al celor definitive, cu reexaminare. Așadar, în măsura în care hotărârea criticată este supusă apelului, se aplică principiul unicității căii de atac, soluția dată de instanță asupra capătului accesoriu privind cheltuielile de judecată fiind supusă căii de atac prevăzute de lege pentru cererea principală [art. 460 alin. (2) din Codul de procedură civilă].

13. Autoarea obiecției consideră că soluția legislativă privind calea de atac nu este corelată cu dispozițiile art. 488 din Codul de procedură civilă, astfel cum acestea au fost interpretate prin Decizia nr. 3 din 20 ianuarie 2020, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, prin care s-a statuat, cu putere obligatorie, că modalitatea în care instanța s-a pronunțat asupra proporționalității cheltuielilor de judecată reprezentând onorariul avocaților constituie aspecte de netemeinicie, iar nu de nelegalitate, fiind așadar sustrase cenzurii instanței de recurs.

14. Se mai arată că norma propusă pentru reglementarea unei căi de atac împotriva măsurii de reducere a cheltuielilor, inclusiv a onorariului avocațial, nu prevede un remediu similar, respectiv o cale de atac pe care partea căzută în pretenții și

obligată la plata cheltuielilor pretinse să o poată formula în cazul respingerii cererii sale de reducere a acestor cheltuieli. Norma criticată prevede numai calea de atac în cazul reducerii cheltuielilor de către judecător, decizia instanței putând fi atacată de partea care a câștigat procesul și a obținut obligarea adversarului căzut în pretenții la plata cheltuielilor de judecată odată cu fondul, iar în cazul hotărârilor supuse recursului, precum și al celor definitive, cu reexaminare. Așadar, pentru partea căzută în pretenții căreia i-a fost respinsă cererea formulată potrivit art. 451 alin. (2) din Codul de procedură civilă, hotărârea este definitivă în ceea ce privește neaplicarea soluției reducerii, neavând cale de atac. Prin această reglementare legiuitorul înfrânge principiul egalității armelor, care presupune accesul părților la căile de atac și remediile judiciare disponibile în condiții echivalente, de natură să salvgardeze principiul egalității în fața legii și echitatea procesului civil. În cauză nu există niciun motiv legitim pentru care partea care a solicitat reducerea potrivit art. 451 alin. (2) din Codul de procedură civilă nu poate formula cerere de reexaminare, în timp ce această cale este deschisă doar părții împotriva căreia s-a făcut aplicarea respectivului text de lege. Pentru aceste considerente, se consideră că soluția normativă criticată încalcă prevederile constituționale ale art. 16 alin. (1), ale art. 21 alin. (3) și ale art. 129.

15. Se susține că soluția legislativă este lacunară, nu instituie reguli de procedură clare, se rezumă să prevadă doar posibilitatea formulării cererii de reexaminare și faptul că aceasta va fi soluționată de alt complet al instanței respective, însă nu indică expres termenul înăuntrul căruia cererea de reexaminare poate fi formulată, nici procedura de soluționare a acestei cereri și nici soluțiile care pot fi adoptate de completul investit cu cererea de reexaminare. În aceste condiții, judecătorul ar fi constrâns să stabilească el însuși, pe cale jurisprudențială, în afara legii, adică substituindu-se legiuitorului, regulile necesare pentru a se pronunța asupra recursului cu judecarea căruia a fost investit, încălcând astfel dispozițiile art. 1 alin. (4) din Constituție privind separația puterilor (Decizia Curții Constituționale nr. 189 din 2 martie 2006). Lipsa unui termen în care părțile pot să atace o hotărâre judecătorească face ca accesul lor la justiție pe calea exercitării căii de atac prevăzute de lege să fie incert și aleatoriu, adică limitat. Astfel, sunt încălcate exigențele de previzibilitate a legii, precum și principiul separației puterilor în stat, instanțele judecătorești fiind puse în situația de a complini aceste lacune prin stabilirea, pe cale jurisprudențială, a regulilor de soluționare a cererii de reexaminare. În măsura în care regulile elaborate jurisprudențial ar fi diferite în situații similare, s-ar aduce atingere principiului securității juridice, care este inerent dreptului la un proces echitabil.

16. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, sesizarea a fost transmisă președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și formula punctele de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

17. Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul nu au comunicat punctele lor de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

18. La dosarul cauzei, Uniunea Națională a Barourilor din România și Baroul București, în calitate de *amicus curiae*, au depus puncte de vedere prin care au solicitat respingerea obiecției de neconstituționalitate, iar Asociația Magistraților din România — Filiala Brăila, în calitate de *amicus curiae*, a depus un punct de vedere 4, prin care solicită admiterea obiecției de neconstituționalitate.

19. La termenul de judecată fixat pentru data de 29 mai 2024, Curtea a dispus amânarea dezbaterilor asupra cauzei pentru data de 18 iunie 2024. Cauza a fost amânată succesiv pentru termenele din 11 iulie 2024, 17 septembrie 2024, 15 octombrie 2024, 29 octombrie 2024, 21 noiembrie 2024,

17 decembrie 2024, 4 februarie 2025, acest din urmă termen fiind preschimbabil la data de 30 ianuarie 2025 pentru data de 18 februarie 2025. În continuare, Curtea a dispus amânarea dezbaterilor asupra cauzei succesiv pentru termenele din 11 martie 2025, 27 martie 2025, 8 aprilie 2025, 29 mai 2025, 5 iunie 2025 și 1 iulie 2025, dată când a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, raportul întocmit de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

20. **Obiectul controlului de constituționalitate** îl constituie dispozițiile art. II din Legea privind modificarea și completarea Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, precum și pentru modificarea art. 451 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, care au următorul conținut:

„Art. II. — La articolul 451 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 247 din 10 aprilie 2015, cu modificările și completările ulterioare, alineatele (2) și (3) se modifică și vor avea următorul cuprins:

(2) *Instanța va reduce, la cererea părții interesate, partea din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților, atunci când acesta este plătit disproportional în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama de circumstanțele cauzei. Motivarea măsurii se va raporta la criteriile prevăzute de legislația profesiei de avocat pentru stabilirea onorariului. Măsura luată de instanță nu va avea niciun efect asupra raporturilor dintre avocat și clientul său. În acest caz, măsura reducerii cheltuielilor va fi atacată odată cu fondul, iar în cazul hotărârilor supuse recursului, precum și celor definitive, cu reexaminare, cererea urmând a fi soluționată de un alt complet al instanței respective.*

(3) *Dispozițiile alin. (2) se aplică în mod corespunzător la plata expertilor judiciari și a specialiștilor numiți în condițiile art. 330 alin. (3), la cererea părții interesate sau din oficiu.”*

21. Textele constituționale invocate în susținerea obiecției de neconstituționalitate sunt dispozițiile art. 1 alin. (3) și (5) referitoare la calitatea legii, principiul securității raporturilor juridice și al legalității, ale art. 16 alin. (1) cu privire la egalitatea în fața legii, ale art. 21 alin. (1) și (3) referitor la liberul acces la justiție și dreptul la un proces echitabil, precum și ale art. 129 cu privire la folosirea căilor de atac.

(1.) Preliminarii

22. Examinând obiecția de neconstituționalitate, instanța de contencios constituțional reține că Înalta Curte de Casație și Justiție arată că prevederile legale criticate reglementate la art. II din legea analizată înlătură plenitudinea de jurisdicție a instanțelor judecătorești și rup echilibrul dintre drepturile și interesele legitime ale părților litigante, fiind de natură să încalce principiul egalității armelor. Astfel, se arată că prin înlăturarea posibilității instanței de a decide, *din oficiu*, în temeiul unor criterii legale, asupra eventualei reduceri a onorariului avocatului se înlătură o prerogativă importantă privind aprecierea probelor, prerogativă ce reiese și din art. 264 din Codul de procedură civilă. Într-adevăr, partea este în drept să administreze probele referitoare la cheltuielile de judecată pretinse în proces (inclusiv cele cu onorariul avocatului) *până la închiderea dezbaterilor asupra fondului cauzei* (art. 452 din Codul de procedură civilă), în cazul în care nu se optează pentru solicitarea lor pe cale separată. Din momentul în care sunt depuse dovezile în legătură cu onorariul avocatului (dar nu mai târziu de data închiderii dezbaterilor asupra fondului), instanța judecătorească este chemată să aprecieze asupra dovezilor depuse, atât asupra validității documentelor respective (*contract de asistență juridică, chitanțe, desfășurătorul detaliat al serviciilor prestate etc.*), cât și

asupra muncii prestate de avocat prin raportare la sumele pretinse cu titlu de onorariu avocațial. Soluția *de lege lata* cuprinsă în art. 451 din Codul de procedură civilă prevede prerogativa, ca **posibilitate** („poate”), a instanței de a dispune, **chiar și din oficiu**, precum **și la cerere, reducerea motivată** a părții din cheltuielile de judecată reprezentate de onorariul avocaților atunci când acesta este *vădit disproportional* în raport cu o serie de **criterii lega**, precum: valoarea sau complexitatea cauzei ori activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei. În aplicarea prevederilor art. 452 din Codul de procedură civilă, partea care pretinde cheltuieli de judecată trebuie să facă, în condițiile legii, **dovada existenței și întinderii lor** cel mai târziu la data închiderii dezbaterilor asupra fondului cauzei. Or, dacă o parte, ulterior obligată la plata cheltuielilor de judecată, lipsește de la termenul închiderii dezbaterilor, deși a fost legal citată, aceasta nu va fi în măsură să cunoască efectiv quantumul cheltuielilor de judecată cerute de adversar și nici să examineze dovezile care justifică aceste cheltuieli pretinse. Se consideră că prerogativa instanței de a reduce din oficiu onorariile avocaților, în forma în vigoare a art. 451 din Codul de procedură civilă, face de prisos acordarea unui nou termen de judecată pentru comunicarea către partea care lipsește a cererii de acordare a cheltuielilor de judecată sau instituirea unor soluții alternative, precum depunerea și comunicarea din timp, înainte de dezbateri, a respectivei cereri însoțite de dovezile corespunzătoare.

23. Prin soluția legală criticată instanța judecătorească nu mai are competența să reducă aceste cheltuieli din oficiu, ci doar la cererea părții interesate păstrând doar aparent criteriile legale menționate la alineatul precedent. Astfel, legiuitorul introduce o normă de trimitere care se raportează la criteriile prevăzute de legislația profesiei de avocat pentru stabilirea onorariului.

24. Așadar, **problema de fond** ce formează obiectul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție o reprezintă **eliminarea prerogativei instanței judecătorești de a reduce din oficiu, în temeiul unor criterii legale, cheltuielile de judecată reprezentate de onorariul avocațial**.

25. Prin legea criticată se propune ca exercitarea prerogativei instanței de a dispune reducerea părții din cheltuielile de judecată reprezentate de onorariul avocatului să aibă loc **doar la cererea părții interesate**, pentru criteriile anterior menționate, precum și în considerarea unui criteriu nou potrivit căruia „*motivarea măsurii se va raporta la criteriile prevăzute de legislația profesiei de avocat*”.

26. În aceste condiții, Curtea va analiza dacă schimbarea opțiunii legiuitorului de la controlul exercitat inclusiv din oficiu asupra quantumului cheltuielilor de judecată (incluzând onorariul avocațial) la controlul efectuat de instanța judecătorească doar la cererea părții interesate, cu respectarea principiului disponibilității, prezintă sau nu prezintă vreun viciu de neconstituționalitate.

(2.) Drept comparat

(2.1.) Stabilirea onorariilor avocațiale în statele membre ale Uniunii Europene

27. Analizând inclusiv aspecte de **drept comparat** la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene, Curtea reține următoarele **practici constante**: a) remunerația datorată avocaților trebuie calculată în funcție de timpul și eforturile depuse de aceștia, ținând cont de specializarea, abilitățile și notorietatea acestora, de dificultatea și noutatea problemelor de fapt și de drept pe care le prezintă cauza și, mai ales, trebuie să fie rezonabilă; b) ca soluție de principiu, un avocat nu poate percepe pentru munca sa onorarii mai mari decât este considerat rezonabil. Această soluție este logică din moment ce aceste cheltuieli sunt, în principiu, recuperabile de partea care a câștigat procesul de la partea care a pierdut procesul prin intermediul hotărârii judecătorești.

28. Curtea observă că unele state din cadrul Uniunii Europene au prevăzut în legislația lor că acele cheltuieli datorate de client trebuie să fie rezonabile în raport cu munca prestată de avocat (Slovenia, Croația, Estonia, Italia, Malta, Țările de Jos și Slovacia).

(2.2.) Reducerea cheltuielilor de judecată reprezentând onorariul avocaților în statele membre ale Uniunii Europene

29. Curtea mai reține că la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene există două mari **soluții legislative** în ceea ce privește competența instanței judecătorești de a reduce cheltuielile cu onorariile avocaților, și anume: a) doar la cererea părții interesate; b) atât la cererea părții interesate, cât și din oficiu. Cea de-a doua orientare este, totodată, soluția *de lege lata* în România.

30. În prima orientare, o astfel de soluție legislativă trebuie să fie însoțită de **garanții procesuale** pentru partea care pierde procesul și este obligată la plata cheltuielilor de judecată. Aceasta trebuie beneficieze de posibilitatea legală de a lua cunoștință de cuantumul cheltuielilor pretinse de partea care a câștigat procesul, precum și de dreptul de a le contesta într-un termen stabilit prin lege, iar, dacă le apreciază **excesive** sau **nedovedite**, să solicite reducerea lor într-un mod eficient. De asemenea, o astfel de soluție legislativă impune reglementarea, prin norme imperative, a unor **criterii obiective** cât mai clare și precise, de natură să asigure controlul judecătoresc asupra **rezonabilității acestor cheltuieli**, aceste criterii având rolul de a limita caracterul discreționar, subiectiv sau excesiv al unei astfel de evaluări.

31. În a doua orientare, în care reducerea cheltuielilor poate fi dispusă atât la cererea părții interesate, cât și din oficiu de către instanța judecătorească, legea trebuie să reglementeze **criterii obiective determinate sau măcar determinabile obiectiv**, pentru a preveni arbitrarul și a limita caracterul discreționar, subiectiv sau excesiv al unei astfel de evaluări realizate din oficiu.

32. În statele membre ale Uniunii Europene **criteriile obiective** în funcție de care instanța poate dispune reducerea onorariilor avocațiale sunt dintre cele mai diverse și **sunt stabilite fie de către legiuitor, fie de către barou și însușite de către legiuitor, fie de către Ministerul Justiției în coordonare cu baroul avocaților** (cazuri mai dese), **fie de către monarh** prin decret aprobat sau validat în cadrul Consiliului de Miniștri (Belgia). Astfel, se pot fixa sume de bază, minime și maxime, în funcție de natura cauzei și importanța litigiului. Pot exista onorarii fixe ori onorarii fixate ca un procent maxim din valoarea litigiului, pot fi fixate limite minime și maxime în funcție de natura litigiului (civil, penal, administrativ). Unele state iau în considerare capacitatea financiară a părții care pierde (Spania, Franța) și pot încuviința inclusiv **plata eşalonată** a respectivelor cheltuieli (Franța). În Germania, **reducerea onorariului nu poate avea loc înainte ca instanța să obțină o expertiză a Consiliului baroului**. În Letonia cheltuielile rambursabile nu pot depăși un procent din valoarea admisă a pretenției, iar legea prevede, pe lângă aplicarea **principiului proporționalității**, și aplicarea **principiului echității**. Mai mult decât atât, în state precum Malta, Polonia sau Spania stabilirea cheltuielilor de judecată este pusă în sarcina grefierului de caz. În Polonia există un regulament emis de ministrul justiției care stabilește onorarii minime pentru diverse tipuri de cauze.

(2.3.) Reducerea cheltuielilor de judecată reprezentând onorariul avocaților la nivelul Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE)

33. Potrivit Regulamentului său de procedură, Curtea de Justiție a Uniunii Europene nu poate reduce cheltuielile de judecată recuperabile (deci și cele cu onorariul avocatului) **decât dacă acestea sunt contestate la cererea părții interesate**. Potrivit art. 138 alin. (1) din regulamentul amintit,

partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Sunt considerate *cheltuieli de judecată recuperabile*: sumele datorate martorilor și experților în temeiul art. 73 din regulament și cheltuielile necesare efectuate de către părți în legătură cu procedura, în special cheltuielile de deplasare și de ședere și remunerarea unui agent, consilier sau **avocat**.

34. În cazul în care cheltuielile de judecată recuperabile sunt contestate, camera de trei judecători din care face parte judecătorul-raportor care a examinat cauza se pronunță prin ordonanță, **la cererea părții interesate**, după ascultarea observațiilor celeilalte părți și a avocatului general. În acest caz, completul de judecată se compune din președintele acestei camere, din judecătorul-raportor și din primul sau, dacă este cazul, din primii doi judecători desemnați din lista prevăzută la art. 28 alin. (3) din regulament, la data la care camera este sesizată cu contestația de către judecătorul-raportor.

35. În cazul în care judecătorul-raportor nu face parte dintr-o cameră de trei judecători, decizia se ia, în aceleași condiții, de camera de cinci judecători din care face parte acesta. Pe lângă judecătorul-raportor, completul de judecată se compune din patru judecători desemnați din lista prevăzută la art. 28 alin. (2) din regulamentul sus-menționat, la data la care camera este sesizată cu contestația de către judecătorul-raportor. Părțile pot solicita, în vederea executării, o copie a ordonanței, certificată pentru conformitate cu originalul.

36. Așadar, Regulamentul de procedură al Curții de Justiție a Uniunii Europene instituie și anumite **garanții procedurale** care însoțesc această opțiune. În privința criteriilor utilizate pentru reducerea onorariilor avocațiale, deși regulamentul nu instituie criterii clare, în jurisprudența sa, Curtea a apreciat cuantumul acestora după caracterul de **indispensabil și necesar în legătură cu respectiva procedură**, instanța analizând elemente precum: cunoașterea cauzei de către avocați, reprezentarea reclamantului în cauza respectivă atât în fața Tribunalului, cât și în fața Curții, luarea în considerare a acestei împrejurări la stabilirea cuantumului cheltuielilor recuperabile.

37. Așadar, se lasă la latitudinea Curții de Justiție a Uniunii Europene stabilirea în concret a cheltuielilor recuperabile cu onorariul avocațial. Astfel, prin Ordonanța Curții (Camera a șasea) din 7 iunie 2012, *France Télévisions/TF1* (Cauza C-451/10 P-DEP), Curtea a amintit că, în lipsa unor dispoziții de drept unional de natură tarifară sau care să se refere la timpul de muncă necesar, Curtea trebuie să aprecieze în mod liber circumstanțele cauzei, ținând cont de obiectul și natura litigiului, de importanța sa din punctul de vedere al dreptului Uniunii, precum și de gradul de dificultate al cauzei, de amplexarea muncii depuse și de interesul economic pe care l-a reprezentat litigiul pentru părți.

38. În materia protecției consumatorilor, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a statuat în Hotărârea din 7 aprilie 2022, pronunțată în Cauza *EL, TP împotriva Caixabank SA* (C-385/20), paragraful 56, că revine statelor membre obligația să definească dacă prevăd în cadrul autonomiei lor procedurale un regim de rambursare a onorariilor de avocat care include o limitare în ceea ce privește cuantumul care trebuie plătit de profesionistul obligat la plata cheltuielilor de judecată, o limită care permite rambursarea cheltuielilor efectuate de consumator până la nivelul unui **cuantum rezonabil și proporțional cu costul unei proceduri jurisdicționale** referitoare la caracterul abuziv al unei clauze contractuale.

39. Prin Ordonanța Tribunalului Uniunii Europene din 21 decembrie 2010, pronunțată în Cauza T-34/02-DEP, paragrafele 37 și 38, s-a statuat că, potrivit unei jurisprudențe constante, instanța Uniunii nu este abilitată să fixeze onorariile datorate de părți propriilor avocați, ci să stabilească cuantumul-limită în care aceste onorarii pot fi recuperate de la partea obligată la plata cheltuielilor de judecată. Pronunțându-se

asupra stabilirii cheltuielilor de judecată, **Tribunalul a statuat că nu trebuie să ia în considerare un tarif național de stabilire a onorariilor avocaților și nici un eventual acord încheiat în această privință între partea interesată și agenții sau consilierii acesteia.**

40. De asemenea, conform unei jurisprudențe constante, în lipsa unei dispoziții de drept al Uniunii Europene de natură tarifară aplicabilă, **Tribunalul trebuie să aprecieze în mod liber datele cauzei**, ținând cont de obiectul și de natura litigiului, de importanța acestuia din perspectiva dreptului Uniunii, precum și de dificultățile cauzei, de amplexarea muncii agenților sau a consilierilor implicați pe care procedura contencioasă a putut să o genereze și de interesele economice pe care litigiul le-a reprezentat pentru părți.

(2.4.) Reducerea cheltuielilor de judecată reprezentând onorariul avocaților la nivelul Curții Europene a Drepturilor Omului

41. Potrivit *Regulamentului de procedură din 22 ianuarie 2024*, astfel cum este explicat în chiar partea de instrucțiuni practice, **Curtea Europeană a Drepturilor Omului poate reduce din oficiu cele cheltuieli care nu apar a fi rezonabile sau proporționale.**

42. Astfel, Curtea poate dispune rambursarea în favoarea reclamantului a cheltuielilor de judecată pe care, în mod necesar și, prin urmare, inevitabil, acesta le-a efectuat — mai întâi la nivel intern și apoi în procedura în fața Curții — pentru a împiedica încălcarea sau pentru a înlătura consecințele acesteia. Cheltuielile de judecată includ de obicei cheltuielile pentru asistența unui avocat, cheltuielile judiciare și de traducere, taxele poștale etc. De asemenea, acestea pot cuprinde cheltuielile de deplasare și de ședere, în special cele necesare pentru asistarea la o ședință în fața Curții.

43. În cazul în care reclamantul este reprezentat de o altă persoană decât un „avocat abilitat să își exercite profesia”, taxele pot fi rambursate numai dacă persoana respectivă a obținut în prealabil autorizarea unei astfel de reprezentări [art. 36 paragraful 2 și paragraful 4 lit. a) din *Regulamentul de procedură din 22 ianuarie 2024*].

44. Curtea de la Strasbourg poate admite cererile privind cheltuielile de judecată doar dacă se referă la încălcările constatate de aceasta. Curtea trebuie să le respingă dacă se referă la capete de cerere care nu s-au finalizat prin constatarea unei încălcări sau la capete de cerere declarate inadmisibile. Prin urmare, se recomandă ca reclamantul să își repartizeze pretențiile privind cheltuielile de judecată între diferitele capete de cerere pe care le invocă.

45. Cheltuielile de judecată trebuie să fi fost într-adevăr **efectuate**. Cu alte cuvinte, reclamantul trebuie să le fi plătit sau să fie obligat să le plătească în temeiul unei obligații legale sau contractuale. Trebuie furnizate **dovezi** că reclamantul a plătit sau este obligat să plătească aceste taxe. În consecință, orele de muncă efectuate de reclamant nu pot fi considerate costuri suportate efectiv. Orice sumă plătită sau datorată de autoritățile naționale sau de Consiliul Europei cu titlu de asistență judiciară trebuie să fie dedusă din suma acordată eventual pentru cheltuielile de judecată.

46. **Cheltuielile de judecată trebuie să fie reale, necesare și să aibă o valoare rezonabilă a cuantumului lor.** În cazul în care Curtea le consideră excesive, aceasta acordă o sumă rezonabilă potrivit propriei sale estimări. **Luând în considerare variațiile specifice fiecărui stat în ceea ce privește onorariile percepute de avocați, Curtea evaluează ceea ce constituie o sumă rezonabilă, luând în considerare sumele solicitate și deciziile în cauze similare referitoare la același stat.** Prin urmare, o practică constantă a instanțelor naționale în sensul reducerii onorariilor avocațiale sau acordării cheltuielilor de judecată în plafoane reduse influențează, în mod indirect, și

sumele acordate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în contul onorariilor percepute de avocați în cauze privind România, putând dezavantaja părțile române implicate în dosare aflate pe rolul curții europene ori genera diferențe de evaluare în materia onorariilor avocaților proveniți din diferite state membre. De asemenea, Curtea poate lua în considerare dacă încălcarea constatată se încadrează în categoria „*jurisprudență consacrată*”.

47. În Hotărârea din 15 iulie 2004, pronunțată în Cauza *Scordino împotriva Italiei*, paragraful 131, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat că sumele revendicate de reclamant, deși reflectau costuri reale, erau excesive. De asemenea, prin Hotărârea din 24 mai 2005, pronunțată în Cauza *Buzescu împotriva României*, paragraful 114, aceeași curte a reiterat că numai costurile și cheltuielile suportate efectiv și care erau necesare în legătură cu încălcarea sau încălcările constatate și care au un quantum rezonabil pot fi solicitate în baza art. 41 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

(2.5.) Concluzii

48. **Curtea reține că ambele soluții de reducere de către instanță a onorariilor avocațiale (exclusiv la cererea părții interesate sau din oficiu/la cerere) pot fi adoptate, în principiu, de către legiuitorul român, fără a fi afectate de vreun viciu de neconstituționalitate, atât timp cât sunt însoțite de garanțiile procesuale necesare.**

49. Până în prezent, în jurisprudența sa, instanța de contencios constituțional din România nu a mai analizat problema de fond ce reiese din formularea obiecției de neconstituționalitate, ci doar a confirmat că: (1) este de competența instanței să analizeze și să cenzureze cheltuielile de judecată puse în sarcina părții care pierde și (2) criteriile legale, *de lege lata*, pe care le utilizează instanța sunt clare, precise și previzibile, fiind constituționale. Așadar, se pune problema de a analiza dacă respectiva competență a instanței judecătorești de a reduce cheltuielile de judecată referitoare la onorariile avocațiale, astfel cum este configurată prin legea criticată, se poate exercita *exclusiv* la cererea părții interesate, dar fără a afecta drepturi fundamentale.

(3.) Exigențele de calitate a legii cu referire la criteriile și garanțiile procesuale necesare pentru reducerea cheltuielilor de judecată reprezentând onorariul avocaților

(3.1.) Jurisprudența Curții Constituționale în privința exigențelor de calitate a legii

50. Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, *principiul legalității presupune existența unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor*, conducând la caracterul de *lex certa* al normei (a se vedea, în acest sens, spre exemplu, Decizia nr. 189 din 2 martie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 307 din 5 aprilie 2006, sau Decizia nr. 26 din 18 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 116 din 15 februarie 2012). Legiuitorului îi revine obligația ca în actul de legiferare, indiferent de domeniul în care își exercită această competență constituțională, să dea dovadă de o atenție sporită în respectarea acestor cerințe, concretizate în claritatea, precizia și predictibilitatea legii (a se vedea Decizia nr. 845 din 18 noiembrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 500 din 13 mai 2021, paragraful 92).

51. Curtea Constituțională a stabilit că cerința de claritate a legii vizează caracterul neechivoc al obiectului reglementării, cea privind precizia se referă la exactitatea soluției legislative alese și a limbajului folosit, în timp ce predictibilitatea/previzibilitatea legii privește scopul și consecințele pe care le antrenează (Decizia nr. 183 din 2 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 381 din 22 mai 2014, paragraful 23). Totodată, Curtea a invocat și jurisprudența Curții

Europene a Drepturilor Omului, potrivit căreia semnificația noțiunii de previzibilitate depinde în mare măsură de contextul textului despre care este vorba, de domeniul pe care îl acoperă, precum și de numărul și calitatea destinatarilor săi (Hotărârea din 24 mai 2007, pronunțată în Cauza *Dragotoniu și Militaru-Pidhorni împotriva României*, paragraful 35, și Hotărârea din 20 ianuarie 2009, pronunțată în Cauza *Sud Fondi — S.R.L. și alții împotriva Italiei*, paragraful 109). În concret, cetățeanul trebuie să dispună de informații suficiente asupra normelor juridice aplicabile într-un caz dat și să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-un act determinat (Hotărârea din 26 aprilie 1979, pronunțată în Cauza *Sunday Times împotriva Regatului Unit*, paragraful 49) (a se vedea și Decizia nr. 772 din 15 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 315 din 3 mai 2017, paragrafele 22 și 23).

(3.2.) Criterii și garanții procesuale necesare pentru reducerea cheltuielilor de judecată reprezentând onorariul avocaților

(3.2.1.) Acte normative aplicabile pentru stabilirea onorariului avocaților

52. Examinând soluția legislativă criticată, Curtea reține că, **deși reducerea cheltuielilor de judecată referitoare la onorariile avocațiale exclusiv la cererea părții interesate este reglementată și în alte sisteme de drept și ar putea întruni exigențele de constituționalitate, totuși modalitatea în care legiuitorul a ales să redacteze soluția legislativă criticată pune probleme de constituționalitate întrucât nu este însoțită de criterii clare și, mai ales, de garanții procesuale** care să permită părții care a căzut în pretenții să ia cunoștință de cuantumul acestora și să pună în discuție, în cadrul aceleiași faze procesuale, lipsa de proporționalitate a cheltuielilor cu onorariul avocațial ce se dorește a fi recuperate cu titlul de cheltuieli de judecată de către partea care a câștigat procesul.

53. Raportat la cadrul legislativ existent în România, în legătură cu activitatea avocatului, Curtea Constituțională a statuat că acesta, prin exercitarea profesiei sale, îndeplinește o activitate economică, ce constă în oferirea de bunuri sau servicii pe o piață liberă (a se vedea și Hotărârea din 19 februarie 2002, pronunțată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene în Cauza *Wouters și alții*, paragraful 49), însă orice activitate economică se desfășoară „în condițiile legii”, și a reținut, în consecință, că **legiuitorul a apreciat că valoarea onorariului trebuie să fie proporțională cu serviciul prestat, instituind astfel posibilitatea limitării sale în cazul în care nu există un just echilibru între prestația avocațială și onorariul solicitat** (a se vedea în acest sens Decizia nr. 471 din 27 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 673 din 17 august 2017, paragraful 20).

54. Potrivit art. 38 alin. (1) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 440 din 24 mai 2018, „**În exercitarea profesiei, avocații sunt parteneri indispensabili ai justiției, ocrotiți de lege, fără a putea fi asimilați funcționarilor publici, cu excepția situațiilor în care atestă identitatea părților, a conținutului sau datei unui act**”.

55. Art. 30 alin. (1) din Legea nr. 51/1995 prevede că avocatul, pentru activitatea sa profesională, are dreptul la onorariu și la acoperirea tuturor cheltuielilor făcute în interesul procesual al clientului său, iar alin. (3) al aceluiași articol prevede că avocații pot conveni cu clienții lor onorarii superioare celor stabilite în tabloul onorariilor minime adoptat de Consiliul Uniunii Naționale a Barourilor din România.

56. Soluția legală criticată pare să se raporteze însă nu doar la Legea nr. 51/1995, ci și la legislația secundară referitoare la profesia de avocat care cuprinde inclusiv *Statutul profesiei de avocat*, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I,

nr. 898 din 19 decembrie 2011, cu modificările și completările ulterioare, precum și alte norme adoptate de Uniunea Națională a Barourilor din România (*UNBR*). Așadar, sunt posibile două interpretări cu referire la **criteriile obiective** care trebuie avute în vedere de instanță potrivit noilor prevederi din legea criticată: a) fie legea criticată se referă doar la Legea nr. 51/1995; b) fie noua lege a avut în vedere atât Legea nr. 51/1995, cât și Statutul profesiei de avocat, precum și alte norme adoptate de UNBR, încorporând în acest sens, la nivel legal, criteriile obiective specifice activității prestate de avocați în temeiul contractelor de asistență încheiate cu clienții. **Din acest punct de vedere, Curtea constată că norma criticată este neclară.**

57. Distinct de Legea nr. 51/1995, *Statutul profesiei de avocat* antereferit cuprinde o serie de prevederi relevante în materia stabilirii onorariilor avocațiale. Astfel, art. 127 din acesta prevede următoarele: „(1) **Pentru activitatea sa profesională avocatul are dreptul la onorariu și la acoperirea tuturor cheltuielilor făcute în interesul clientului său.**

(2) **Onorariile vor fi stabilite în raport cu dificultatea, amploarea sau durata cazului.**

(3) **Stabilirea onorariilor avocatului depinde de fiecare dintre următoarele elemente:**

a) **timpul și volumul de muncă solicitată pentru executarea mandatului primit sau a activității cerute de client;**

b) **natura, noutatea și dificultatea cazului;**

c) **importanța intereselor în cauză;**

d) **împrejurarea că acceptarea mandatului acordat de client îl împiedică pe avocat să accepte un alt mandat din partea unei alte persoane, dacă această împrejurare poate fi constatată de client fără investigații suplimentare;**

e) **notorietatea, titlurile, vechimea în muncă, experiența, reputația și specializarea avocatului;**

f) **conlucrarea cu experți sau alți specialiști, impusă de natura, obiectul, complexitatea și dificultatea cazului;**

g) **avantajele și rezultatele obținute pentru profitul clientului ca urmare a muncii depuse de avocat;**

h) **situația financiară a clientului;**

i) **constrângerile de timp în care avocatul este obligat de împrejurările cauzei să acționeze pentru a asigura servicii legale performante.”**

58. De asemenea, art. 128 alin. (1) din același statut prevede că **onorariile se stabilesc liber între avocat și client, în limitele legii și ale statutului.**

59. Cu alte cuvinte, ținând cont și de prevederile art. 30 alin. (3) din Legea nr. 51/1995, **avocatul și clientul său nu pot stabili legal onorarii inferioare celor minime fixate de UNBR, dar pot stabili onorarii oricât de mari, pentru că legea nu prevede un plafon maxim.** În cazul onorariilor avocațiale *din oficiu*, acestea sunt stabilite de Ministerul Justiției, Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Uniunea Națională a Barourilor din România prin protocolul privind stabilirea onorariilor convenite avocaților pentru furnizarea serviciilor de asistență juridică în materie penală, pentru prestarea, în cadrul sistemului de ajutor public judiciar, a serviciilor de asistență judiciară și/sau reprezentare ori de asistență extrajudiciară, precum și pentru asigurarea serviciilor de asistență judiciară privind accesul internațional la justiție în materie civilă și cooperarea judiciară internațională în materie penală. Așadar, prin soluția legală criticată, *unei profesii juridice liberale i se recunoaște libertatea de a-și stabili tarife proprii pentru serviciile juridice prestate, în plafoane minime/maxime ori pe criteriul negocierii cu clienții*, tarife care se regăsesc într-un onorariu avocațial recuperabil aproape cu certitudine în temeiul unei **prezumții nou-introduse** în textul Legii nr. 51/1995 (art. I din legea criticată) și al **imposibilității practice** a părții care a pierdut procesul de a demonstra contrariul, în condițiile în

care instanța judecătorească, în fapt, nu poate interveni pentru a aplica în vreun fel principiul echității sau al proporționalității.

(3.2.2.) Presumția caracterului proporțional al onorariului avocațial

60. Pentru claritate, în această etapă a analizei, Curtea observă că soluția legislativă cuprinsă în **art. I pct. 1** din legea criticată (**cu care instanța de contencios constituțional nu a fost sesizată în mod expres**) este strâns legată de soluția legislativă din art. II al legii criticate. Astfel, în completarea art. 30 alin. (1) din Legea nr. 51/1995, legiuitorul a prevăzut prin art. I pct. 1 din legea criticată că, **în fața instanței**, onorariul contractat între avocat și client **este prezumat** ca fiind unul proporțional în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat în aceasta.

61. Cu alte cuvinte, Curtea observă că legiuitorul introduce o prezumție legală, aparent relativă, cu privire la onorariul convenit exclusiv între avocat și clientul său, onorariu care nu mai poate fi pus în discuție de către instanța judecătorească **din oficiu**, ci doar de partea interesată și doar atunci când este **plătit disproportional** în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama de circumstanțele cauzei, motivarea măsurii trebuind să se raporteze la criteriile prevăzute de legislația profesiei de avocat (primară și secundară) pentru stabilirea onorariului (adică la cele enunțate mai sus). Or, **presumția legală instituită prin art. I pct. 1 din legea criticată poate fi aplicabilă onorariului convenit exclusiv între avocat și clientul său, în schimb caracterul proporțional/echitabil/rezonabil în funcție de care instanța va aprecia ca necesară reducerea cuantumului acestuia pentru a putea fi plătit de partea obligată la plata cheltuielilor de judecată, trebuie analizat și evaluat pe baza criteriilor obiective** enunțate (respectiv valoarea sau complexitatea cauzei ori activitatea desfășurată de avocat în aceasta) în măsura în care acestea sunt formulate cu claritate prin lege.

62. Astfel, în fapt, potrivit soluției legislative criticate, instanța judecătorească va putea reduce onorariul avocatului numai la cererea părții interesate care face dovada că onorariul pretins cu titlu de cheltuieli de judecată este disproportional.

63. Din analiza celor de mai sus, reies cel puțin două probleme: (i) *instituirea de către legiuitor a unei norme de trimitere la un cadru normativ care permite unei profesii liberale să reglementeze prin statut sau alte acte subsecvente onorariul convenit între avocat și client, fără nicio limită superioară;* (ii) *o adevărată probatio diabolica pentru partea interesată, în condițiile în care instanța trebuie să se raporteze la o prezumție legală, introdusă în Legea nr. 51/1995, și la anumite criterii stabilite de organele unei profesii liberale, fără ca acestea să fie prevăzute și în lege, iar toate acestea în lipsa unor garanții procesuale clare.*

(3.2.3.) Reducerea cheltuielilor de judecată reprezentând onorariul avocaților cu referire la legislația specifică profesiei de avocat

64. În ceea ce privește **prima chestiune**, în jurisprudența sa, spre exemplu, în Decizia nr. 589 din 14 iulie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 710 din 7 august 2020, paragrafele 54 și 55, Curtea Constituțională a reținut că, din punct de vedere logico-juridic, norma de drept are o structură proprie ce integrează **trei elemente: ipoteza, dispoziția și sancțiunea**. După criteriul structurii lor logico-juridice, normele de drept se clasifică în norme juridice complete sau determinate, care conțin toate cele trei elemente de structură, respectiv norme juridice incomplete sau nedeterminate, adică acelea din al căror text lipsește unul dintre elementele de structură. La rândul lor, normele incomplete sunt de două feluri: *norme de trimitere*, care, pentru elementul de structură care le lipsește, fac trimitere la un alt act normativ în vigoare împreună cu care

reglementarea dobândește unitate, și *norme în alb*, adică norme de drept nedeterminate care urmează să se completeze cu elementul de structură care le lipsește dintr-o normă de drept ulterioară. Deși este recomandat ca legiuitorul să reglementeze norme care să respecte structura logico-juridică tripartită, normele complete sunt rar întâlnite în legislație.

65. **În legătură cu normele de trimitere**, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 82 din 20 septembrie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 58 din 19 martie 1996, sau prin Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 517 din 8 iulie 2016, paragraful 87, a statuat că trimiterea de la un text de lege la altul, în cadrul aceluiași act normativ sau din alt act normativ, este un procedeu frecvent utilizat în scopul realizării economiei de mijloace. Pentru a nu se repeta de fiecare dată, legiuitorul poate face trimitere la o altă prevedere legală, în care sunt stabilite expres anumite prescripții normative. Efectul dispoziției de trimitere constă în încorporarea ideală a prevederilor la care se face trimiterea în conținutul normei care face trimitere. Se produce astfel o împlinire a conținutului ideal al normei care face trimiterea cu prescripțiile celui alt text. În lipsa unei atari operații, legiuitorul ar fi încadrat, evident, acest text în forma scrisă a textului care face trimitere.

66. **Însă nu se pot transfera în sarcina UNBR, prin norme de trimitere, prerogative exclusive de stabilire a unor reguli și de reglementare a unor raporturi juridice ce ar intra în sfera de competență a autorităților legislative sau executive, în condițiile Constituției și ale legii, cu atât mai mult cu cât avocatura reprezintă o profesie liberală.** Este adevărat că avocații sunt partenerii justiției, dar organele lor reprezentative profesionale nu fac parte din rândul autorităților statului îndrituite să reglementeze **efectele exercitării unor drepturi procesuale**.

67. Astfel, trebuie menționat că, în ipotezele normative criticate există, de fapt, *două raporturi juridice*: a) *pe de o parte*, există raportul juridic dintre avocat și clientul său pentru care prezumția legală instituită își menține valabilitatea și aplicarea și, b) *pe de altă parte*, există raportul juridic litigios dintre cele două (sau mai multe) părți cu interese opuse, raport juridic soluționat de instanța judecătorească, reglementat de prevederile Codului de procedură civilă.

68. Or, partea care cade în pretenții va fi obligată la plata cheltuielilor de judecată, dar opozabilitatea acestora va fi asigurată de instanța judecătorească prin intermediul hotărârii pronunțate. Prin intermediul normelor legale criticate, această opozabilitate este asigurată, practic, prin instituirea prezumției menționate la art. I pct. 1 și a soluției normative criticate din art. II al legii. Instanța judecătorească trebuie să aibă, însă, posibilitatea să intervină în ceea ce privește cuantumul și să primească dovezi din partea persoanei care a căzut în pretenții, interesate în reducerea onorariilor, cu privire la lipsa de proporționalitate și de rezonabilitate în raport cu plătitorul, a cuantumului acestor cheltuieli.

69. Deși procesul civil este, în esență, un proces al intereselor private, justiția este un serviciu public al statului pus la îndemână tuturor celor interesați și deci există interesul general în ceea ce privește asigurarea respectării ordinii de drept, a libertăților fundamentale, a drepturilor și a intereselor legitime ale persoanelor fizice și ale celor juridice cu scopul menținerii statului de drept.

70. **Așadar, normele de procedură privind efectele exercitării drepturilor fundamentale, cum ar fi accesul liber la justiție (în speță, este vorba despre procedura civilă) nu pot fi edictate decât de legiuitorul primar (Parlamentul) sau derivat (Guvernul), cu respectarea prevederilor constituționale.** Este adevărat că Legea nr. 51/1995 face repetate trimiteri la statutul profesiei de avocat adoptat chiar de

UNBR și chiar la codul deontologic al avocatului adoptat de același organism, dar aceste acte privesc strict drepturile și obligațiile avocatului sau raporturile sale profesionale cu instanța judecătorească și nicidecum nu pot reglementa **efectele exercitării unor drepturi procesuale** care țin de un act normativ primar cu caracter de lege.

71. Accesul liber la justiție prevăzut la art. 21 din Constituție este un drept fundamental, **fără a fi însă un drept absolut**. Astfel, acest text constituțional, prin generalitatea formulării sale, permite oricărei persoane fizice sau juridice accesul la justiție pentru apărarea oricărui drept sau oricărei libertăți și a oricărui interes legitim, în mod concret și efectiv, în sensul că justițiabilul să beneficieze de posibilitatea clară și concretă de a contesta un act care aduce o atingere drepturilor sale, și fără ca vreo lege să poată îngredi acest drept. Aceasta nu înseamnă însă că accesul liber la justiție este un drept absolut, ci, așa cum Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat în mai multe decizii (a se vedea Hotărârea din 21 februarie 1975, pronunțată în Cauza *Golder împotriva Regatului Unit*, paragraful 38, și Hotărârea din 28 mai 1985, pronunțată în Cauza *Ashingdane împotriva Regatului Unit*, paragraful 57), dreptul de acces la justiție poate face obiectul unor limitări. Aceste limitări sunt implicit permise, deoarece dreptul de acces la justiție necesită, prin însăși natura sa, o reglementare din partea statelor, care poate să varieze în timp și spațiu, în funcție de nevoile și resursele de care dispune comunitatea. Totodată, în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului s-a statuat că scopul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale este să apere nu drepturi teoretice sau iluzorii, ci concrete și efective, în acest sens fiind Hotărârea din 12 iulie 2001, pronunțată în Cauza *Prințul Hans-Adam II de Liechtenstein împotriva Germaniei*, paragraful 45, și Hotărârea-pilot din 12 octombrie 2010, pronunțată în Cauza *Maria Atanasiu și alții împotriva României*, paragraful 116.

72. **Gradul de acces permis de legislația națională trebuie să fie însă suficient pentru a asigura accesul individual la instanță, în lumina principiului supremației dreptului într-o societate democratică.** În acest sens, Curtea face referire la Decizia nr. 894 din 5 decembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 54 din 24 ianuarie 2007, prin care s-a statuat că „dreptul de acces la justiție nu este un drept absolut, orice restricție fiind admisă atât timp cât nu se aduce atingere dreptului de acces la un tribunal în substanța sa, statul dispunând în acest sens de o marjă de apreciere”.

73. De asemenea, așa cum a statuat Curtea Constituțională, în jurisprudența sa, prin Decizia nr. 33 din 23 ianuarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 146 din 15 februarie 2018, paragrafele 162-166, hotărârea judecătorească, *stricto sensu*, reprezintă actul final și de dispoziție al instanței prin care se soluționează cu autoritate de lucru judecat litigiul dintre părți sau prin care instanța se dezinvestește; *lato sensu* însă, hotărârea judecătorească vizează, pe lângă actul final al judecății (sentință, decizie și, în unele cazuri, chiar încheiere), și măsurile dispuse pe parcursul soluționării cauzei prin încheierile de ședință. Atribuțiile judecătorului implică identificarea normei incidente, analiza conținutului său și o necesară aplicare a acesteia la faptele juridice pe care le-a stabilit, iar, în activitatea sa de înfăptuire a justiției, judecătorul interpretează legea, realizând un echilibru între spiritul și litera ei, între exigențele de redactare și scopul urmărit de legiuitor, aplicând-o raportului conflictual dedus judecății, pe care îl soluționează printr-o hotărâre judecătorească. Curtea a învederat faptul că hotărârea judecătorească reprezintă un act de aplicare a legii pentru soluționarea unui conflict de drepturi sau interese, constituind mijlocul de restabilire a ordinii de drept și de consolidare a încrederii cetățeanului în autoritatea statului. Hotărârea

judecătorească, având autoritate de lucru judecat, răspunde nevoii de securitate juridică, părțile având obligația să se supună efectelor obligatorii ale actului jurisdicțional, fără posibilitatea de a mai pune în discuție ceea ce s-a stabilit deja pe calea judecății. Așa fiind, hotărârea judecătorească se situează în sfera actelor de autoritate publică, fiind investită cu o eficiență specifică de către ordinea normativă constituțională. Datorită acestui fapt, hotărârea judecătorească desemnând tocmai rezultatul activității judiciare reprezintă, fără îndoială, cel mai important act al justiției.

74. Prin Decizia nr. 558 din 24 octombrie 2023, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1111 din 11 decembrie 2023, paragraful 43, Curtea a reținut că art. 124 alin. (1) din Constituție prevede că „*Justiția se înfăptuiește în numele legii*”, normă ce trebuie corelată cu dispoziția cuprinsă în art. 124 alin. (3) din Legea fundamentală, potrivit căreia „*Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii*”, norme care, împreună, reflectă principiul legalității ce guvernează activitatea de înfăptuire a justiției. Cerința prevăzută de art. 124 alin. (2) din Constituție, și anume aceea că „*justiția este imparțială*”, este strâns legată de independența justiției și a judecătorului, imparțialitatea fiind esențială pentru îndeplinirea adecvată a funcției judiciare, și privește nu doar hotărârea însăși, ci întreg procesul prin care se ajunge la aceasta. Într-un stat de drept, astfel cum este consacrat de art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală, independența și imparțialitatea justiției constituie garanția sub aspect juridic a ordinii constituționale, iar art. 126 alin. (1) din Constituție stabilește fără echivoc că justiția se realizează numai prin instanțele judecătorești stabilite de lege. Aceste dispoziții constituționale își găsesc transpunerea legală în cuprinsul art. 2 din Legea nr. 304/2022, potrivit căreia: „(1) *Justiția se înfăptuiește de către judecători în numele legii, este unică, imparțială și egală pentru toți.* (2) *Justiția se realizează prin următoarele instanțe judecătorești: a) Înalta Curte de Casație și Justiție; b) curți de apel; c) tribunale; d) tribunale specializate; e) instanțe militare; f) judecătorii.*”

75. Aplicând și reperele jurisprudențiale reținute de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în interpretarea dispozițiilor art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, referitoare la procesul echitabil, instanța de contencios constituțional concluzionează că **simpliciter trimitere cu caracter general pe care dispozițiile de lege analizate o fac la prevederile de drept comun în materie sau la acte normative secundare nu întrunește condițiile de claritate și previzibilitate necesare asigurării dreptului de acces liber la justiție, fiind înfrânte, în consecință, prevederile constituționale ale art. 1 alin. (5) și ale art. 21.**

(3.2.4.) Răsturnarea prezumției caracterului proporțional al onorariului avocațial

76. În ceea ce privește cea de-a doua chestiune, dispozițiile art. 11 din legea criticată, prin coroborare cu prezumția înscrisă în art. 1 din aceeași lege, instituie o adevărată *probatio diabolica* pentru partea interesată, în condițiile în care instanțele judecătorești trebuie să se raporteze la o prezumție legală introdusă în Legea nr. 51/1995 și la anumite criterii stabilite de organele unei profesii liberale care nu se regăsesc și în lege.

77. Astfel, dovedirea unei vătămări procesuale a drepturilor unei persoane prin încheierea și modul de executare a unui contract de asistență juridică în condițiile în care acea persoană este un simplu terț se transformă într-o probă greu de realizat de către cel interesat, ce echivalează, în fapt, cu o veritabilă *probatio diabolica*, și implicit determină încălcarea dreptului fundamental la un proces echitabil. Tocmai de aceea Codul de procedură civilă permite *de lege lata* intervenția instanței, din oficiu, fără constrângerea unei prezumții legale cu privire la opozabilitatea față de terți a unui contract de asistență juridică.

78. În condițiile în care art. 452 din Codul de procedură civilă permite părții care pretinde cheltuieli de judecată să facă, în condițiile legii, dovada existenței și întinderii lor, până la data închiderii dezbaterilor asupra fondului cauzei inclusiv (adică ultima secundă a ultimei înfățișări), partea adversă, în condițiile, de exemplu, în care a solicitat judecarea în lipsă, nu mai poate combate pretențiile celeilalte părți în această fază a procesului. Chiar dacă este prezentă la acel termen, în condițiile menționate, nu are posibilitatea temporală efectivă să combată cuantumul unor cheltuieli reieșite dintr-un contract de asistență juridică față de care este un simplu terț.

79. Mai mult decât atât, potrivit noii soluții legislative, intervenția judecătorului la cererea părții interesate se poate face numai dacă avocatul părții adverse este plătit disproporționat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama de circumstanțele cauzei. **Legea criticată nu se referă la onorariul negociat, ci la plata efectivă care trebuie să fie disproporționată.**

80. Cu alte cuvinte, **legea criticată nu este clară** pentru că lasă să se înțeleagă că avocatul poate fi plătit în afara cadrului contractual, iar acest onorariu ar putea fi, eventual, pretins față de partea adversă cu titlu de cheltuieli de judecată. De asemenea, sintagma „*plătit disproporționat*” din legea criticată restrânge situațiile în care partea căzută în pretenții poate solicita reducerea la ipoteza în care cuantumul onorariului avocațial plătit efectiv nu corespunde cu cel convenit de părțile contractului de asistență juridică.

81. În condițiile prezumției menționate mai sus, care ar fi aplicabilă și persoanei obligate la plata cheltuielilor cu onorariile de avocat, în lipsa reglementării exprese a unor criterii clare prevăzute direct în textul legii criticate, soluția legislativă atacată înlătură în fapt dreptul judecătorului ca agent al serviciului public să aprecieze dacă acele cheltuieli pretinse cu onorariul avocațial sunt reale, necesare și au caracter rezonabil, în raport cu natura activității efectiv prestate de către avocat, ceea ce este de natură să aducă atingere art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție.

82. Prin Decizia Curții Constituționale nr. 233 din 7 aprilie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 508 din 17 mai 2021, paragrafele 57-64, instanța de contencios constituțional a calificat art. 1 alin. (3) din Constituție ca fiind o reglementare de principiu care constituie cadrul pe care se grefează toate celelalte norme ale Constituției (Decizia nr. 350 din 7 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 504 din 8 iulie 2015, paragraful 18). Din formularea textului constituțional rezultă că acesta operează cu noțiuni/sintagme distincte, dar interdependente, și anume: „demnitatea omului”, „drepturile și libertățile cetățenilor”, „libera dezvoltare a personalității umane” și „dreptatea”. Dreptatea și demnitatea omului, valori supreme în statul de drept, constituie repere pentru interpretarea și aplicarea celorlalte norme constituționale. Având în vedere, pe de o parte, art. 1 alin. (3) din Constituție, care califică demnitatea umană și dreptatea drept valori supreme ale statului român, și, pe de altă parte, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului coroborată cu art. 20 alin. (1) din Constituție, plasat în titlul II din Constituție — *Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale*, Curtea Constituțională a reținut că demnitatea umană și dreptatea sunt înseși sursa, temeiul și esența drepturilor și libertăților fundamentale. Curtea a reținut că toate acțiunile statului, îndeosebi înfăptuirea justiției, au o dimensiune valorică, raportată în special la valorile constituționale — dreptatea și demnitatea omului. **Dreptatea**, valoare supremă în statul de drept, deși nu se regăsește ca atare în legislația infraconstituțională, este un element intrinsec al oricărei acțiuni a statului. Statul, prin autoritățile sale, are sarcina de a impune și valoriza dreptatea în societate. Așadar, deși nu poate fi

normativizată, dreptatea este percepută rațional și obiectiv ca o necesitate, o exigență rezonabilă pretinsă de societate și impusă de autoritățile statului.

(3.3.) Concluzii

83. **Curtea reține că posibilitatea acordată de lege lata judecătorului de a interveni, atât din oficiu, cât și la cerere, poate reprezenta în continuare o garanție a respectării drepturilor procesuale, în special a echilibrului procesual numai în măsura în care legea limitează concomitent puterea discreționară, subiectivă sau excesivă a instanței prin instituirea unor criterii obiective, clare, determinate sau determinabile, obligatorii pentru instanță, indiferent că efectuează această evaluare a cheltuielilor de judecată la cerere sau din oficiu.** Această modalitate de abordare este întâlnită și în jurisprudența anterioară a Curții Europene a Drepturilor Omului, care menționează ideea de quantum proporțional și rezonabil, de costuri și cheltuieli suportate efectiv și care sunt necesare în legătură cu încălcarea sau încălcările constatate. Sigur că acele cheltuieli trebuie să fie într-un quantum suficient în raport cu costul total al procedurii jurisdicționale. La nivelul Uniunii Europene există reglementări din domenii specifice (în lipsa unui cod de procedură civilă european) care impun statelor membre să asigure numai rambursarea cheltuielilor de judecată rezonabile (art. 14 din Directiva 2004/48 a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală). Astfel, prin Hotărârea din 28 iulie 2016, pronunțată în Cauza *United Video Properties Inc. împotriva Telenet NV* (C-57/15), paragrafele 24 și 30, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a statuat că art. 14 din Directiva 2004/48 impune statelor membre să asigure numai rambursarea cheltuielilor de judecată **rezonabile**. În plus, art. 3 alin. (1) din această directivă dispune, printre altele, că procedurile prevăzute de statele membre **nu trebuie să fie inutil de costisitoare**. Însă trebuie să se garanteze părții care a avut câștig de cauză că măcar o parte semnificativă și corespunzătoare din cheltuielile rezonabile efectuate de ea este suportată de partea care cade în pretenții, **argument care prezintă interes în susținerea unei soluții legislative de tipul celei criticate, dar într-o formă de redactare echilibrată și însoțită de garanții procesuale efective pentru cel obligat la plată.**

84. **În aceste condiții, prin modul defectuos de redactare al normelor criticate, prin caracterul neclar și dezechilibrat, soluția legală preconizată are ca efect ruperea echilibrului dintre drepturile și interesele legitime ale părților litigante, fiind de natură să încalce principiul egalității în fața legii și pe cel al egalității armelor.**

85. Ținând cont de întreaga arhitectură a Codului de procedură civilă, **în lipsa unor garanții eficiente care să însoțească prevederile legale criticate**, concomitent cu eliminarea competenței instanței judecătorești de a se pronunța **din oficiu** asupra cuantumului onorariului avocațial în strânsă legătură cu instituirea (într-o lege care nu are ca obiect reglementarea regulilor de procedură civilă) a unei prezumții privind, practic, rezonabilitatea onorariului stabilit între avocat și client său, Curtea constată că **legiuitorul nu și-a îndeplinit obligația ce decurge din respectarea principiului legalității, ceea ce contravine atât art. 1 alin. (3) și (5), cât și art. 16 și art. 21 alin. (3) din Constituție.**

86. Așadar, având în vedere cele de mai sus, soluția legislativă criticată este neclară și creează premisele transformării accesului liber la justiție într-un drept iluzoriu, fapt care nu este de natură să conducă la consolidarea continuă, firească, a **statului de drept**, ceea ce atrage neconstituționalitatea acesteia.

87. Această soluție legislativă este necorelată cu cea similară care îi privește pe experții judiciari în cazul lor, instanța judecătorească putând, potrivit legii criticate, reduce onorariul

acestora atât la cererea părții interesate, cât și din oficiu. Potrivit art. 330 alin. (3) din Codul de procedură civilă, în domeniile strict specializate, în care nu există experți autorizați, din oficiu sau la cererea oricăreia dintre părți, judecătorul poate solicita punctul de vedere al uneia sau mai multor personalități ori specialiști din domeniul respectiv.

88. Art. 61 din Constituție conferă Parlamentului atributul suveranității în materie de legiferare, acesta fiind „*organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării*”. Pe de altă parte, prin rolul său consacrat de art. 142-147 din Legea fundamentală, Curtea Constituțională trebuie ca, în urma exercitării controlului de constituționalitate, să atragă atenția, după caz, asupra încălcării unui drept fundamental, fără a avea, evident, atribuția de a înlocui o normă juridică cu alta, lipsită de viciul de neconstituționalitate constatat prin deciziile sale. Legiferarea rămâne atribuția exclusivă a Parlamentului, care însă, în procesul de elaborare a actelor normative, are obligația să respecte principiile constituționale și să gândească, în consecință, un sistem legislativ coerent, armonios coordonat și eficient, care să protejeze valorile statului de drept și să asigure un echilibru just între interesele colective, pe de o parte, și cele individuale, pe de altă parte.

89. Mai mult decât atât, normele de tehnică legislativă referitoare la integrarea proiectului în ansamblul legislației statuează că actul normativ trebuie să se integreze organic în sistemul legislației, scop în care actul normativ trebuie corelat cu prevederile actelor normative de nivel superior sau de același nivel cu care se află în conexiune [art. 13 lit. a) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010].

90. Sigur că orice lege este perfectibilă și că legiuitorul poate introduce **criterii obiective de referință** pentru judecătorul cauzei, și obligatorii pentru acesta, cum ar fi luarea în considerare a onorariului minim fixat de barou, a salariului minim sau mediu pe economie, a mediei onorariilor practicate în domeniu, sau poate impune criteriile de majorare a onorariilor avute în vedere în *Statutul profesiei de avocat* antereferit și să aibă în vedere toate componentele activităților prestate de avocați, inclusiv redactarea acțiunilor în justiție, realizarea activității de cercetare și documentare, realizarea activității de secretariat, prestigiul sau pregătirea superioară a respectivului avocat etc.

91. Însă, atunci când este vorba despre acordarea acestor cheltuieli de judecată de către judecător, trebuie ținut cont că **activitatea de înfăptuire a justiției este un serviciu public** la care trebuie să aibă acces toate categoriile de justițiabili, indiferent de veniturile acestora. Acordarea acestor cheltuieli trebuie să țină seama, pe lângă culpa procesuală a părții căzute în pretenții, și de **criterii obiective determinate/determinabile care să înlăture arbitrarul și subiectivismul judecătorului** și să ofere părții care a câștigat procesul o echitabilă decizie de recuperare a sumelor avansate cu titlu de cheltuieli de judecată, inclusiv a onorariilor avocațiale.

92. Principiul accesului liber la justiție și dreptul la un proces echitabil implică și adoptarea de către legiuitor a unor reguli de procedură clare, care să cuprindă cu precizie condițiile și termenele în care justițiabilii își pot exercita drepturile lor procesuale. În acest sens, prin Hotărârea din 29 martie 2000, pronunțată în Cauza *Rotaru împotriva României*, paragraful 55, Curtea Europeană a Drepturilor Omului reamintește că o normă este „*previzibilă*” numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane să își corecteze conduita, iar prin Hotărârea din 26 aprilie 1979, pronunțată în Cauza *Sunday Times împotriva Regatului Unit*, paragraful 49, aceeași Curte a decis că „cetățeanul trebuie să dispună de informații suficiente asupra normelor juridice aplicabile într-un caz dat și să fie capabil să prevadă, într-o

măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-un act determinat. Pe scurt, legea trebuie să fie, în același timp, accesibilă și previzibilă”.

93. În continuare, raportându-se strict la prevederile art. II din legea criticată, în ceea ce privește soluția legislativă în vigoare, Curtea reține că prin Decizia nr. 165 din 27 martie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 537 din 28 iunie 2018, paragrafele 29-33, a constatat că prerogativa instanței de a cenzura, cu prilejul stabilirii cheltuielilor de judecată, cuantumului onorariului avocațial convenit, prin prisma proporționalității sale cu amplitudinea și complexitatea activității depuse, este **necesară**, de vreme ce respectivul onorariu, convertit în cheltuieli de judecată, urmează să fie suportat de partea potrivnică, dacă a căzut în pretenții, ceea ce presupune, în mod necesar, ca acesta să îi fie **opozabil**. Or, **opozabilitatea sa față de partea adversă, care este terț în raport cu convenția de prestare a serviciilor avocațiale, este consecința însușirii sale de către instanță prin hotărârea judecătorească prin al cărei efect creanța dobândește caracter cert, lichid și exigibil**.

94. Curtea a mai observat că prevederile textului de lege criticat la acea dată îndeplinesc exigențele de claritate, precizie și previzibilitate, instituind criterii clare prin raportare la care instanța de judecată poate reduce, motivat, partea din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților, apreciind asupra proporționalității acestora în raport cu obiectul cauzei, valoarea sau complexitatea acesteia ori cu activitatea desfășurată de avocat. **Mai mult, așa cum prevede expres textul de lege criticat, măsura luată de instanță nu va avea niciun efect asupra raporturilor dintre avocat și clientul său.**

95. Totodată, prin Decizia nr. 760 din 22 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 155 din 27 februarie 2019, Curtea a mai reținut (paragraful 18) că posibilitatea instanței de a interveni în sensul modificării părții din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocatului este justificată de necesitatea certificării că acestea reprezintă sume de bani reale, necesare și având caracter rezonabil, în raport cu natura activității efectiv prestate de către avocat, cu atât mai mult cu cât există pericolul exercitării abuzive a dreptului subiectiv civil de a pretinde despăgubiri pentru fapta ilicită constând în promovarea unei acțiuni judiciare neîntemeiate. În acest sens este, de altfel, și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, respectiv Hotărârea din 26 mai 2005 și Hotărârea din 21 iulie 2005, pronunțate în cauzele *Costin împotriva României*, paragraful 43, și, respectiv, *Străin și alții împotriva României*, paragraful 87, potrivit căreia un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor decât în măsura în care se stabilesc realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil al cuantumului lor.

96. Prin aceeași Decizie nr. 165 din 27 martie 2018, precitată, Curtea a reținut că principiul contradictorialității este un principiu fundamental al procesului civil, constituind în același timp o garanție a respectării dreptului la apărare și a egalității părților în procesul civil, elemente componente ale dreptului la un proces echitabil, reglementat și de art. 14 din Codul de procedură civilă. Principiul contradictorialității se aplică judecării propriu-zise și executării silite, nefiind incident în faza deliberării și a pronunțării hotărârii judecătorești, astfel încât **Curtea a reținut că nu este aplicabil prerogativei instanței de a micșora, motivat, prin hotărârea pronunțată în cauză, cuantumul cheltuielilor de judecată, constând și în onorariul avocaților**.

(4.) Căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești prin care se reduc cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților

97. Înalta Curte de Casație și Justiție mai arată în sesizarea sa că dispozițiile legale criticate ale art. II din legea analizată

(care se referă la modificarea art. 451 din Codul de procedură civilă) prevăd că măsura reducerii cheltuielilor va fi atacată odată cu fondul, iar în cazul hotărârilor supuse recursului, precum și celor definitive, cu reexaminare, cererea urmând a fi soluționată de un alt complet al instanței respective.

98. Față de criticile de neconstituționalitate formulate de Înalta Curte de Casație și Justiție, se identifică următoarele chestiuni: contestarea reducerii cheltuielilor cu onorariul avocatului poate fi făcută **doar de către de partea care a câștigat procesul** și a obținut obligarea adversarului căzut în pretenții la plata cheltuielilor de judecată, odată cu fondul sau pe calea unei cereri de reexaminare în cazul hotărârilor supuse recursului; în cazul cererii de reexaminare legiuitorul ar fi trebuit să reglementeze expres **termenul** înăuntrul căruia cererea de reexaminare poate fi formulată, **procedura de soluționare a acestei cereri, precum și soluțiile** care pot fi adoptate de completul investit cu cererea de reexaminare; în cazul formulării recursului, **părțile nu au un reper sigur al termenului în care pot să atace cu recurs hotărârea pronunțată de instanța de contencios administrativ în prima instanță.**

102. Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite obiecția de neconstituționalitate formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție și constată că dispozițiile art. II din Legea privind modificarea și completarea Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, precum și pentru modificarea art. 451 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și prim-ministrului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 1 iulie 2025.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
pentru **MARIAN ENACHE**,

în temeiul art. 426 alin. (4) din Codul de procedură civilă
coroborat cu art. 14 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea
și funcționarea Curții Constituționale,

semnează
ELENA-SIMINA TĂNĂSESCU

99. În legătură cu **prima chestiune**, soluția legislativă criticată este discriminatorie, ceea ce conduce și la încălcarea art. 21 și a art. 129 din Constituție.

100. Referitor la **celelalte două chestiuni**, într-adevăr, prevederile legale criticate încalcă art. 1 alin. (5) în componenta sa privind calitatea legii. Așa cum Curtea a arătat mai sus, principiul accesului liber la justiție și dreptul la un proces echitabil implică și adoptarea de către legiuitor a unor reguli de procedură clare, care să cuprindă cu precizie condițiile și termenele în care justițiabilii își pot exercita drepturile lor procesuale (a se vedea în acest sens Decizia nr. 670 din 18 mai 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 421 din 16 iunie 2011). Așadar, și din această perspectivă criticile sunt **întemeiate**.

101. În concluzie, Curtea constată că au fost încălcate prevederile constituționale ale art. 1 alin. (3) și (5) referitoare la principiul securității raporturilor juridice și al legalității, ale art. 16 alin. (1) cu privire la egalitatea în fața legii, ale art. 21 alin. (1) și (3) referitor la liberul acces la justiție și dreptul la un proces echitabil, precum și ale art. 129 cu privire la folosirea căilor de atac.

Pentru magistrat-asistent

Fabian Niculae,

în temeiul art. 426 alin. (4) din Codul de procedură civilă
coroborat cu art. 14 din Legea nr. 47/1992
privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale,
semnează

prim-magistrat-asistent,
Benke Károly

HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRÂRE

privind suplimentarea pe anul 2026 a sumei prevăzute ca justă despăgubire, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 496/2017 privind declanșarea procedurilor de expropriere a imobilelor proprietate privată care constituie coridorul de expropriere al lucrării de utilitate publică de interes național „Legătura rețelei de metrou cu Aeroportul Internațional Henri Coandă — Otopeni (Magistrala 6. 1 Mai — Otopeni)”, precum și modificarea și completarea anexei nr. 2 la Hotărârea Guvernului nr. 496/2017

În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată, precum și al art. 5 alin. (1), art. 8 alin. (3), art. 9 alin. (8), art. 11 alin. (7) și al art. 32 alin. (2) și (4) din Legea nr. 255/2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local, cu modificările și completările ulterioare,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Art. I. — Se aprobă suplimentarea pe anul 2026 a sumei prevăzute ca justă despăgubire, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 496/2017 privind declanșarea procedurilor de expropriere a imobilelor proprietate privată care constituie coridorul de expropriere al lucrării de utilitate publică de interes național „Legătura rețelei de metrou cu Aeroportul Internațional Henri Coandă — Otopeni (Magistrala 6. 1 Mai — Otopeni)”, cu modificările și completările ulterioare, cu suma de 249.757,00 lei, care se alocă de la bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Transporturilor și Infrastructurii, în conformitate cu Legea bugetului de stat pe anul 2026 nr. 43/2026, la capitolul 84.01 „Transporturi”, titlul 65 „Cheltuieli aferente Programelor cu finanțare rambursabilă”, articolul 65.01 „Cheltuieli aferente Programelor cu finanțare rambursabilă”.

Art. II. — Anexa nr. 2 la Hotărârea Guvernului nr. 496/2017 privind declanșarea procedurilor de expropriere a imobilelor proprietate privată care constituie coridorul de expropriere al lucrării de utilitate publică de interes național „Legătura rețelei de metrou cu Aeroportul Internațional Henri Coandă — Otopeni (Magistrala 6. 1 Mai — Otopeni)”, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 567 din 17 iulie 2017, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Pozițiile nr. crt. 46, 48, 49, 52 și 54 se modifică, în sensul actualizării în condițiile legii a elementelor de identificare a imobilelor expropriate, a suprafețelor și a sumelor individuale aferente despăgubirilor, în conformitate cu anexa la prezenta hotărâre.

2. După poziția nr. crt. 46 se introduce o nouă poziție, poziția nr. crt. 46¹, în conformitate cu anexa la prezenta hotărâre.

Art. III. — (1) Suma aprobată potrivit art. I se utilizează în scopul acordării justelor despăgubiri pentru imobilele prevăzute la art. II, în conformitate cu anexa la prezenta hotărâre.

(2) Sumele individuale prevăzute la alin. (1) se virează de către Ministerul Transporturilor și Infrastructurii într-un cont de trezorerie deschis pe numele „Metrorex” — S.A. la Banca Transilvania, în termen de cel mult 30 de zile de la data aprobării cererii de deschidere de credite, conform prevederilor art. 4 alin. (8) din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 255/2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 53/2011, cu completările ulterioare, la dispoziția proprietarilor/deținătorilor de imobile proprietate privată care fac parte din coridorul de expropriere al lucrării de utilitate publică de interes național, situat pe amplasamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 496/2017, cu modificările și completările ulterioare, în vederea efectuării plății despăgubirilor în cadrul procedurilor de expropriere, în condițiile legii.

Art. IV. — Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, prin „Metrorex” — S.A., răspunde de realitatea datelor din anexa la prezenta hotărâre, de corectitudinea datelor înscrise în documentele care au stat la baza stabilirii acestora, precum și de modul de utilizare, în conformitate cu prevederile legale, a sumei alocate potrivit prevederilor prezentei hotărâre.

PRIM-MINISTRU
ILIE-GAVRIL BOLOJAN

Contrasemnează:

p. Viceprim-ministru, interimar,

Cristian Botan,
consilier de stat

p. Ministrul transporturilor și infrastructurii, interimar,

Horațiu-Lucian Cosma,
secretar de stat

p. Ministrul finanțelor,

Florin-Alexandru Zaharia,
secretar de stat

MODIFICĂRI ȘI COMPLETĂRI

la lista imobilelor proprietate privată care constituie coridorul de expropriere aferent obiectivului de utilitate publică de interes național „Legătura rețelei de metrou cu Aeroportul Internațional Henri Coandă — Otopeni (Magistrala 6. 1 Mai — Otopeni)”, situate pe raza localității Otopeni din județul Ilfov, proprietarii sau deținătorii acestora, precum și sumele individuale aferente despăgubirilor lucrării de utilitate publică de interes național

Nr. crt.	Județ/UAT	Adresa/Terit-parcelă	Poziția din Hotărârea Guvernului nr. 906/2022	Proprietar/Deținător	Nr. cadastral/CF	Imobil afectat de expropriere, conform Hotărârii Guvernului nr. 906/2022	Valoarea despăgubirii conform Hotărârii Guvernului nr. 906/2022 (lei)	Suprafața totală imobil de expropriat	Valoarea despăgubirii aferente diferențelor rezultate în urma actualizării (lei)	Suma suplimentară rezultată (lei)
1	Ilfov/Otopeni	Calea Bucureștilor nr. 91A	46	FORZA ROSSA HOLDING LIMITED	115858 115859	Teren 573 mp Gard 15,43 ml Construcție 206 mp	71.133,00 2.272,00 675.501,00	Teren 573 mp Gard 15,43 ml —	83.253,00 2.346,00 —	12.194,00
2	Ilfov/Otopeni	Calea Bucureștilor nr. 91A	46 ¹	BRITISH MOTORS EEC LIMITED	115859	—	—	Construcție 253,5 mp	825.798,00	150.297,00
3	Ilfov/Otopeni	Calea Bucureștilor nr. 151A	48	BLEOTU CRISTIAN IRINEL	118224	Teren 216 mp	26.815,00	Teren 213 mp	26.269,00	64.126,00
						Construcție 31,7 mp	71.494,00	Construcție 58 mp	129.950,00	
						Gard 6,27 ml	954,00	Gard 39,08 ml	7.170,00	
					103428	Teren 679 mp — despăgubit	65.327,00	Teren 680 mp	123,00 — teren 1 mp	10.597,00
4	Ilfov/Otopeni	Calea Bucureștilor nr. 151-151B	49	S.C. HTSSADIKOGLU — S.R.L.		Construcție 82 mp	788,00	Construcție 52 mp + 82 mp = 134 mp	10.474,00 — construcție 52 mp	
						Gard 22,97 ml	3.721,00	Gard 22,97 ml		
						Teren 582 mp	275.503,00	Teren 582 mp	275.503,00	
5	Ilfov/Otopeni	Calea Bucureștilor nr. 227-233	52	S.C. NUSCO IMOBILIARA — S.R.L.	104098	Gard 22,97 ml	1.142,00	Gard 22,97 + 15,61 = 38,58 ml	Gard 22,97 (1.142,00) + 15,61 (2.458,00) = 3.600,00	2.458,00
						Teren 2.213 mp despăgubit	1.047.575,00	Teren 2.213 mp	—	
6	Ilfov/Otopeni	Calea Bucureștilor km 15	54	S.C. CRIS STYLE IMPEX — S.R.L.	103553	Gard 51,05 mp — despăgubit	7.435,00	51,05 ml gard + 87,31 ml gard = 138,36 ml gard	10.085,00 Gard 87,31 ml	10.085,00
TOTAL GENERAL										249.757,00

Ipooteze:

1. Valorile înscrise la rubrica „Valoarea despăgubirii conform Hotărârii Guvernului nr. 906/2022 (lei)” reprezintă valorile aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 906/2022, inclusiv sumele aferente imobilelor pentru care despăgubirile au fost deja achitate/consemnate.
2. Valorile înscrise la rubrica „Valoarea despăgubirii aferente diferențelor rezultate în urma actualizării (lei)” reprezintă valorile aferente diferențelor de suprafață și/sau elementelor de construcție rezultate în urma actualizării documentațiilor cadastrale și a rapoartelor de evaluare.
3. Pentru suprafețele și elementele imobilelor pentru care despăgubirile au fost deja stabilite și/sau achitate/consemnate, acestea nu fac obiectul unei noi solicitări de despăgubire, iar prin prezentul proiect se solicită exclusiv sumele aferente diferențelor rezultate în urma actualizării. Suma de 249.757,00 lei reprezintă exclusiv diferența dintre valoarea totală actualizată a despăgubirilor, în cuantum de 1.374.571,00 lei, și valoarea despăgubirilor aprobate anterior, în cuantum de 1.124.814,00 lei.
4. La determinarea totalului de 1.124.814,00 lei reprezentând despăgubirile aprobate anterior, valorile aferente elementelor pentru care despăgubirea a fost deja acordată, respectiv cele marcate în tabel cu mențiunea „despăgubit”, nu au fost reînsumate, acestea fiind deja cuprinse în cuantumul despăgubirilor aprobate/consemnate anterior. Prin urmare, acestea nu fac obiectul unei noi solicitări de despăgubire, fiind luate în calcul exclusiv diferențele rezultate în urma actualizării.

NOTĂ:

Detaliile aferente modificărilor și completărilor prevăzute în prezenta anexă se regăsesc în nota de fundamentare aferentă prezentului proiect de hotărâre a Guvernului.

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRÂRE

pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 824/2015 privind stabilirea condițiilor pentru punerea la dispoziție pe piață a recipientelor simple sub presiune

În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Articol unic. — Hotărârea Guvernului nr. 824/2015 privind stabilirea condițiilor pentru punerea la dispoziție pe piață a recipientelor simple sub presiune, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 784 din 21 octombrie 2015, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 2, după punctul 17 se introduc două noi puncte, pct. 18 și 19, cu următorul cuprins:

„18. *bunuri relevante în situații de criză* — bunuri relevante în situații de criză, în sensul definiției de la art. 3 pct. 6 din Regulamentul (UE) 2024/2.747 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 octombrie 2024 de instituire a unui cadru de măsuri privind situațiile de urgență pe piața internă și reziliența pieței interne și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2.679/98 al Consiliului (Regulamentul privind situațiile de urgență pe piața internă și reziliența pieței interne);

19. *regim de urgență pe piața internă* — regim de urgență pe piața internă, în sensul definiției de la art. 3 pct. 3 din Regulamentul (UE) 2024/2.747.”

2. După capitolul V se introduce un nou capitol, cap. V¹, cu următorul cuprins:

„CAPITOLUL V¹
Proceduri de urgență

ARTICOLUL 36¹**Aplicarea procedurilor de urgență**

(1) Măsurile prevăzute la art. 36²-36⁵ se aplică numai în cazul în care Comisia a adoptat un act de punere în aplicare în temeiul art. 28 din Regulamentul (UE) 2024/2.747 în ceea ce privește recipientele vizate de prezenta hotărâre.

(2) Măsurile prevăzute la art. 36²-36⁵ se aplică exclusiv recipientelor care au fost desemnate drept bunuri relevante în situații de criză în temeiul art. 18 alin. (4) din Regulamentul (UE) 2024/2.747.

(3) Măsurile prevăzute la art. 36²-36⁵ se aplică numai pe durata regimului de urgență pe piața internă care a fost activat în conformitate cu art. 18 din Regulamentul (UE) 2024/2.747. Prin excepție, art. 36³ alin. (7) se aplică pe durata regimului de urgență pe piața internă și după expirarea sau dezactivarea acestuia.

(4) Recipientul introduce pe piață în conformitate cu art. 36³ și 36⁴ le sunt aplicabile măsurile corective sau restrictive, procedurile și cerințele specifice de etichetare și trasabilitate stabilite potrivit actelor de punere în aplicare adoptate la nivelul Comisiei Europene.

ARTICOLUL 36²**Evaluarea cu prioritate a conformității recipientelor desemnate drept bunuri relevante în situații de criză**

(1) Prezentul articol se aplică recipientelor enumerate în actul de punere în aplicare menționat la art. 36¹ alin. (1) care fac obiectul procedurilor de evaluare a conformității menționate la art. 13 care presupun implicarea obligatorie a organismului notificat în conformitate cu art. 17 din Directiva 2014/29/UE.

(2) Organismele notificate tratează cu prioritate toate cererile de evaluare a conformității recipientelor menționate la alin. (1), în conformitate cu prevederile art. 29 din Regulamentul (UE) 2024/2.747, indiferent dacă cererile respective au fost depuse înainte sau după activarea procedurilor de urgență în temeiul art. 36¹.

(3) Tratarea cu prioritate a cererilor de evaluare a conformității recipientelor în temeiul alin. (2) nu trebuie să determine costuri suplimentare disproporționate pentru producătorii care au depus cererile respective.

(4) Organismele notificate depun eforturi rezonabile pentru creșterea capacității de testare a recipientelor menționate la alin. (1) care le-au fost notificate.

ARTICOLUL 36³**Derogare de la procedurile de evaluare a conformității care presupun implicarea obligatorie a unui organism notificat**

(1) În cazul în care Comisia adoptă un act de punere în aplicare prin care aceasta extinde, la nivelul întregii Uniuni, valabilitatea unei autorizații emise de un stat membru, pot fi introduse pe piață pe teritoriul național recipientele simple sub presiune enumerate în respectivul act, fără a mai parcurge procedurile de evaluare care presupun implicarea obligatorie a unui organism notificat menționate la art. 13.

(2) Introducerea pe piață a recipientelor simple sub presiune prevăzute la alin. (1) se realizează cu respectarea condițiilor stabilite prin actul de punere în aplicare adoptat de Comisie.

(3) Recipientul care face obiectul extinderii valabilității menționate la alin. (1) și (2) afișează informația că este introdus pe piață ca «bun relevant în situații de criză».

(4) Informația prevăzută la alin. (3) se redactează și conține toate cerințele stabilite prin actul de punere în aplicare adoptat de Comisie.

(5) Informația prevăzută la alin. (3), precum și orice etichete trebuie să fie clare, ușor de înțeles, lizibile și formulate în limba română.

(6) Din motive imperioase de urgență justificate corespunzător privind protecția sănătății și securității persoanelor, actele de punere în aplicare adoptate de Comisie sunt puse în aplicare la data stabilită prin respectivul act.

(7) Prin derogare de la art. 5, 15 și 16, recipientele introduse pe piață pe teritoriul național în conformitate cu prevederile alin. (1) nu poartă marcajul CE și inscripțiile prevăzute la pct. 1 din anexa nr. 3 și nu cad sub incidența art. 5.

(8) Față de recipientele sub presiune introduse pe piață pe teritoriul național în temeiul alin. (1) și (2), autoritatea de supraveghere a pieței poate lua măsuri corective și restrictive, astfel cum sunt prevăzute în Regulamentul (UE) 2019/1.020 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 iunie 2019 privind supravegherea pieței și conformitatea produselor și de modificare a Directivei 2004/42/CE și a Regulamentelor (CE) nr. 765/2008 și (UE) nr. 305/2011 și în prezenta hotărâre.

(9) Autoritatea de supraveghere a pieței informează imediat Comisia și autoritățile de supraveghere a pieței din toate celelalte state membre cu privire la măsurile prevăzute la alin. (8), prin intermediul Sistemului de informare și comunicare pentru supravegherea pieței — ICSMS.

ARTICOLUL 36⁴**Prezumția de conformitate pe baza standardelor și a specificațiilor comune**

(1) Prin excepție de la art. 13 și 14, pot fi introduse pe piață recipientele care au fost desemnate drept bunuri relevante în situații de criză prin acte de punere în aplicare adoptate de către Comisia Europeană, în condițiile, termenii și în conformitate cu standardele și specificațiile comune stabilite prin acestea.

(2) Prezumția de conformitate pe baza standardelor și a specificațiilor menționate la alin. (1) se aplică până în ultima zi a perioadei în care s-a activat regimul de urgență pe piața internă sau până la o altă dată stabilită de către Comisie, în situația în care respectivele acte de punere în aplicare sunt modificate sau abrogate de către aceasta.

(3) Fără a aduce atingere art. 12, recipientele care sunt conforme cu standardele sau cu specificațiile comune menționate la alin. (1) sau cu anumite părți ale acestora sunt considerate a fi conforme cu cerințele esențiale de securitate din prezenta hotărâre, care fac obiectul standardelor respective, al specificațiilor comune respective sau al unor părți ale acestora. Începând cu ziua următoare după expirarea sau dezactivarea regimului de urgență pe piața internă, producătorii nu se mai pot baza pe prezumția de conformitate prevăzută de standardele sau de specificațiile comune prevăzute în actele de punere în aplicare menționate la alin. (1).

(4) Prin derogare de la prima teză a alin. (3) al art. 36¹, recipientele care sunt conforme cu standardele sau cu specificațiile comune menționate la alin. (1) și care au fost introduse pe piață sunt considerate conforme cu cerințele esențiale de securitate din prezenta hotărâre după expirarea sau abrogarea unui act de punere în aplicare adoptat în temeiul alin. (3) și după expirarea sau dezactivarea regimului de urgență pe piața internă.

(5) În cazul în care autoritatea de supraveghere a pieței constată că există motive suficiente pentru a considera că recipientele vizate de standardele sau de specificațiile comune respective din prezentul articol prezintă un risc pentru sănătatea sau securitatea persoanelor, aceasta dispune evaluarea cu privire la recipientele în cauză, acoperind toate cerințele relevante prevăzute în prezenta hotărâre, conform prevederilor art. 33.

(6) În cazul în care autoritatea de supraveghere a pieței consideră că un standard sau o specificație comună menționată la alin. (1) nu satisface în totalitate cerințele esențiale de

securitate din prezenta hotărâre, aceasta informează Comisia în acest sens, prezentând o explicație detaliată, în vederea analizei.

ARTICOLUL 36⁵

Realizarea cu prioritate a activităților de supraveghere a pieței și asistența reciprocă între autorități

(1) Autoritatea de supraveghere a pieței acordă prioritate activităților de supraveghere a pieței pentru recipientele enumerate în actul de punere în aplicare menționat la art. 36¹ alin. (1). Coordonarea eforturilor de realizare cu prioritate a activităților respective se va realiza prin intermediul rețelei Uniunii pentru conformitatea produselor, instituită în temeiul art. 29 din Regulamentul (UE) 2019/1.020.

(2) Autoritatea de supraveghere a pieței oferă asistență altor autorități de supraveghere a pieței pe durata regimului de urgență pe piața internă, inclusiv prin mobilizarea și trimiterea unor echipe de experți care să susțină temporar personalul autorităților de supraveghere a pieței care solicită asistență sau prin furnizarea de sprijin logistic, cum ar fi consolidarea capacității de testare a recipientelor enumerate în actul de punere în aplicare al Comisiei prevăzut la art. 36¹ alin. (1)."

3. În tot cuprinsul hotărârii, sintagma „Ministerul Economiei, Comerțului și Turismului” se înlocuiește cu sintagma „Ministerul Economiei, Digitalizării, Antreprenoriatului și Turismului”.

*

Prezenta hotărâre transpune art. 4 din Directiva (UE) 2024/2.749 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 octombrie 2024 de modificare a Directivelor 2000/14/CE, 2006/42/CE, 2010/35/UE, 2014/29/UE, 2014/30/UE, 2014/33/UE, 2014/34/UE, 2014/35/UE, 2014/53/UE și 2014/68/UE în ceea ce privește procedurile de urgență pentru evaluarea conformității, prezumția de conformitate, adoptarea specificațiilor comune și supravegherea pieței ca urmare a unei situații de urgență pe piața internă, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) seria L din 8 noiembrie 2024.

PRIM-MINISTRU

ILIE-GAVRIL BOLOJAN

Contrasemnează:

p. Viceprim-ministru, ministrul apărării naționale,

Cristian-Gabriel Seidler,

secretar de stat

p. Ministrul economiei, digitalizării,

antreprenoriatului și turismului,

Marius-Andrei Miftode,

secretar de stat

p. Inspectorul de stat șef al Inspecției de Stat

pentru Controlul Cazanelor, Recipientelor

sub Presiune și Instalațiilor de Ridicat,

Daniel-Cătălin Motounu

Ministrul afacerilor externe,

Oana-Silvia Țoiu

București, 9 octombrie 2026.

Nr. 822.

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329

C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR

și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)

Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Relații cu publicul: șos. Panduri nr. 1, bloc P33, sectorul 5, București; 050651.

Tel. 021.401.00.73, 021.401.00.78/79/83.

Pentru publicări, încărcăți actele pe site, la: <https://www.monitoruloficial.ro>, secțiunea Publicări.

